Politechnika Wrocławska

Wydział Informatyki i Telekomunikacji

Projektowanie efektywnych algorytmów

Projekt nr 4 - Implementacja i analiza efektywności algorytmu genetycznego dla problemu komiwojażera

semestr zimowy 2023/2024

Autor: Eryk Mika 264451 Prowadzący: Dr inż. Marcin Łopuszyński

Spis treści

1.	WSTEP TEORETYCZNY	1
	•	
	1.1. METODY KRZYŻOWANIA	1
	1.2. METODY MUTACJI	2
	1.3. METODA SELEKCJI	2
	1.4. POPULACJA POCZĄTKOWA	3
2.	OPIS IMPLEMENTACJI ALGORYTMÓW	3
	2.1. Klasa <i>Graph</i>	3
	2.2. Klasa Graph – metoda <i>generateInitialSolution()</i>	3
	2.3. Klasa Graph – metoda <i>solveGA()</i>	4

1. Wstęp teoretyczny¹

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w poprzednich sprawozdaniach, problem komiwojażera (*TSP*) jest problemem trudnym pod względem obliczeniowym. W tym opracowaniu zostanie omówione rozwiązanie tego problemu z wykorzystaniem algorytmu genetycznego. Jest to rodzaj algorytmu ewolucyjnego - jest wzorowany na biologicznej ewolucji oraz stosowany jest do optymalizacji oraz planowania.

Algorytm genetyczny jest heurystyką². Symuluje on proces naturalnej selekcji poprzez ocenę adaptacji poszczególnych jednostek, eliminację słabszych osobników oraz krzyżowanie tych o największym przystosowaniu – w ten sposób powstają nowe osobniki w populacji. Każdy osobnik reprezentuje określony sposób rozwiązania problemu, który wyznacza dany *chromosom*. Osobniki oceniane są według pewnego kryterium – *funkcji oceny* – która, w przypadku problemu *TSP*, może być rozumiana jako funkcja przyporządkowująca koszt do danej trasy. Istotnym elementem algorytmu jest także mutacja, która polega na zmianie pewnych elementów rozwiązania według pewnego wzorca z określonym prawdopodobieństwem. Efektem tego procesu jest populacja jednostek, z których wybierane są te o najwyższym stopniu przystosowania. Zbiór informacji całej populacji określa się jako *genotyp*.

1.1. Metody krzyżowania

Krzyżowanie, realizowane poprzez *operator krzyżowania*, polega na kombinacji cech różnych osobników z populacji, co prowadzi do powstania nowych rozwiązań. Krzyżowanie zachodzi z pewnym ustalonym prawdopodobieństwem.

W zaimplementowanym i omawianym algorytmie zastosowano operator krzyżowania **PMX** (ang. *partially matched crossover*) – krzyżowanie z częściowym odwzorowaniem. W algorytmie realizującym ten operator wybierane są dwa punkty podziału, które wyznaczają tzw. sekcję dopasowania (ang. *matching section*). W ten sposób definiowane są punkty, które wyznaczają sposób transpozycji (zmianę miejsc) elementów danego rozwiązania³ – szczegółowy opis algorytmu zawarty jest w opisie implementacji.

¹ https://sound.eti.pg.gda.pl/student/isd/isd03-algorytmy_genetyczne.pdf

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Algorytm_genetyczny

³ https://www.aragorn.wi.pb.edu.pl/~wkwedlo/EA5.pdf

1.2. Metody mutacji⁴

Mutacja polega na wprowadzaniu losowych zmian do genotypu populacji. Ma to na celu zwiększenie różnorodności generowanych rozwiązań. Mutacja zachodzi z pewnym ustalonym prawdopodobieństwem, które z reguły jest niewielkie (≤1%), co ma na celu zachowanie równowagi pomiędzy przeszukiwaniem lokalnym (wokół pewnej grupy rozwiązań) oraz zwiększaniem przeszukiwanej przestrzeni rozwiązań⁵.

W prezentowanym projekcie zastosowano dwa operatory mutacji: *inverse* oraz *scramble*.

Operator *inverse* polega na odwróceniu kolejności elementów rozwiązania pomiędzy dwoma przyjętymi punktami w chromosomie (Rysunek 1.1).

Rysunek 1.1 Przykład zastosowania operatora inverse

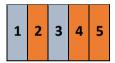

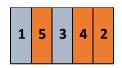

Źródło: opracowanie własne

Operator *scramble* polega na losowym przestawianiu wybranych elementów z genotypu (Rysunek 1.2).

Rysunek 1.2 Przykład zastosowania operatora scramble

Źródło: opracowanie własne

1.3. Metoda selekcji

Selekcja w algorytmie genetycznym polega na wybieraniu osobników z populacji, które przejdą do następnego pokolenia (iteracji algorytmu). Możliwa jest realizacja selekcji na wiele sposobów. Do najważniejszych należą między innymi tzw. metoda ruletki oraz **metoda rankingowa**⁶, która została zaimplementowana i użyta w przedstawionym projekcie.

Metoda rankingowa w zaimplementowanej postaci polega na posortowaniu osobników w populacji rosnąco według przyjętej funkcji oceny – kosztu danej trasy. Następnie, zakładając, że do następnego pokolenia przechodzi *n* najlepszych osobników, pozostałe (gorsze) są usuwane (przykład przedstawia Rysunek 1.3).

Rysunek 1.3 Przykład zastosowania metody rankingowej. Populacja jest przedstawiona w postaci tablicy kosztów osobników.

$$[55, 62, 74, 80, 91, 100, 120, 182] \rightarrow [55, 62, 74, 80, 91]$$
 $n = 5$

Źródło: opracowanie własne

⁴ https://www.aragorn.wi.pb.edu.pl/~wkwedlo/EA5.pdf

⁵ https://www.baeldung.com/cs/genetic-algorithms-crossover-probability-and-mutation-probability

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Selection_(genetic_algorithm)

1.4. Populacja początkowa

Populacja początkowa jest grupą osobników – rozwiązań, od których zaczyna swoje działanie algorytm. Wielkość tej populacji jest różna i zazwyczaj zależy ona od specyfiki rozwiązywanego problemu⁷. Często stosuje się wygenerowanie całości populacji w sposób losowy, jednakże spotyka się także podejście z wykorzystaniem "ziarna", które stanowią osobniki, o których wstępnie wiadomo, że mogą być obiecujące – są wygenerowane, na przykład, za pomocą metody zachłannej⁸. "Ziarno" to stanowi pewną część osobników populacji początkowej oprócz osobników wygenerowanych losowo. Ten sposób został wykorzystany w tym projekcie.

2. Opis implementacji algorytmów

W celu analizy efektywności omawianych algorytmów został napisany program w języku C++ z wykorzystaniem obiektowego paradygmatu programowania. Najistotniejszymi komponentami aplikacji są klasy *Graph* oraz *Route*, których pola (struktury danych) oraz metody są odpowiedzialne za realizację algorytmu. Wiele istotnych kwestii związanych z implementacją zostało wyjaśnionych w komentarzach w plikach źródłowych.

2.1. Klasa Graph

Klasa Graph jest główną klasą programu, która jest odpowiedzialna za przechowywanie struktury i metod grafu, na którym wykonywane są badane algorytmy. Pola prywatne klasy – dwuwymiarowa tablica *std::vector matrix* oraz *size* są użyte do przechowywania długości krawędzi w postaci macierzy kwadratowej – kosztów - *matrix* stopnia *size*. Oba pola przechowują liczby stałoprzecinkowe typu *int*. W macierzy komórka o współrzędnych *i, j* zawiera odległość pomiędzy wierzchołkami *i i j*.

Zaimplementowano konstruktor wczytujący instancję z pliku tekstowego, przeładowany operator przypisania oraz metodę wypisującą graf (macierz) na ekran. Została zaimplementowana metoda *calculateRouteCost()*, która służy do obliczania kosztu danej trasy komiwojażera w grafie – poprzez iterowanie po krawędziach w ścieżce i dodanie ich długości do kosztu, który jest przypisywany do odpowiedniego pola w obiekcie klasy *Route*.

2.2. Klasa Graph – metoda generateInitialSolution()

Metoda ta użyta do wyznaczenia rozwiązania początkowego w sposób **zachłanny**. Rozwiązanie to wykorzystane jest do tworzenia "ziarna" populacji początkowej.

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Genetic_algorithm

⁸ https://medium.datadriveninvestor.com/population-initialization-in-genetic-algorithms-ddb037da6773

Algorytm:

- 1. Utworzenie listy visited, zainicjowanej odwiedzeniem korzenia (wierzchołka 0).
- **2.** Rozpoczyna się pętla, która wykonuje się *size-1* razy, ponieważ trasa musi odwiedzić wszystkie wierzchołki oprócz korzenia.
- **3.** Dla aktualnego wierzchołka *curlndex* na trasie, znajdowany jest najbliższy nieodwiedzony wierzchołek *dst* z najmniejszą wagą krawędzi. Wartość minimalnej wagi przechowywana jest w zmiennej *dstMin*.
- 4. Znaleziony wierzchołek dst jest dodany do listy visited i do wynikowej trasy res na odpowiedniej pozycji.
- **5.** Po zakończeniu pętli, waga krawędzi powrotnej do korzenia, czyli od ostatnio odwiedzonego wierzchołka do korzenia (wierzchołek 0), jest dodawana do kosztu. Wygenerowana trasa jest zwracana z metody.

2.3. Klasa Graph – metoda solveGA()

Metoda ta użyta jest do rozwiązywania problemu komiwojażera za pomocą algorytmu genetycznego.

Tworzony jest wektor *population* przechowujący populację tras. Tworzona jest populacja początkowa. 10% osobników w tej populacji stanowią rozwiązanie uzyskane metodą zachłanną oraz osobniki pochodzące z tego rozwiązania poprzez wywoływania operatora *swap()* (zamiana elementów miejscami). Uzyskana populacja jest sortowana (Rysunek 2.1).

Rysunek 2.1 Algorytm tworzenia populacji początkowej

```
10% osobników w początkowej populacji wywodzi się z rozwiązania zachłannego
  razem z bazowym rozwiązaniem wygenerowanym zachłannie
while(population.size() < (unsigned)(0.1 * initialPopulation))
/* Wygenerowanie osobników pochodzących z rozwiązania zachłannego (greedy) - losowe
przestawianie elementów trasy */
  Route r = greedy;
  r.procedureSwap(rand() % routeElements, rand() % routeElements);
  r.procedureSwap(rand() % routeElements, rand() % routeElements);
  calculateRouteCost(r);
  population.emplace_back(r);
// Reszta osobników jest wygenerowana losowo
while(population.size() < initialPopulation)
  Route r(routeElements);
  r.randomize();
  calculateRouteCost(r);
  population.emplace_back(r);
// Sortowanie populacji wg kosztów tras - podejście rankingowe
std::sort(population.begin(), population.end());
```

Źródło: opracowanie własne

Następnie, po inicjalizacji główna pętla algorytmu.	zmiennych	związanych	z obsługą	pomiaru	czasu,	rozpoczyna	a się